

Etyen Mahçupyan ile Cumhuriyetin 100. Yılına Özel Röportaj

Special Interview with Etyen Mahçupyan on the 100th Anniversary of the Republic

Serkan Yorgancılar

Doç. Dr.

Assoc. Prof. Ankara/Turkiye.

E-Posta: serkanyorgancilar@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0002-9624-6966

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü / Article Type: Röportaj / Interview

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Kış-Aralık/ Winter-December

Geliş/Received: 27 Kasım/November 2023

Kabul/Accepted: 19 Aralık/December 2023

Yayın/Published: 30 Aralık/December 2023.

Atıf/Cite As

Yorgancılar, Serkan. "Etyen Mahçupyan ile Cumhuriyetin 100. Yılına Özel Röportaj". *Demokrasi Platformu Dergisi*, 12 (39), 2023, 340-349.

İntihal/Plagiarism

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale intihal taramasından geçirildi ve intihal tespit edilmemiştir. /This paper was checked for plagiarism. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Serkan Yorgancılar)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

Web: <https://www.demokrasiplatformu.com/dergi>

e-mail to: demokrasiplatformudergisi@gmail.com

Publisher Serkan Yorgancılar, Ankara-Turkiye.

Yorgancılar, Serkan. Etyen Mahçupyan ile Cumhuriyetin 100. Yılına Özel Röportaj.

Öz

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılında Türk modernleşmesinin tarihsel gelişim süreci, sosyo-kültürel bağlamları, günümüze yansımaları ve gelecek perspektifi üzerine Etyen Mahçupyan ile tartışıyoruz. Bu tartışma 21. yy'da Türk modernleşme tecrübesinin değerlerinin dünyadan görünüşü, gençlik değerleri ve bilim-kültür çerçevesinde gerçekleşmektedir. Yapılan röportajda, Cumhuriyetin yüzüncü yılı ile ilgili sosyolojik çözümlenmeler yapılmıştır. Röportajın ilk sorusunda, Cumhuriyetimizin yüzüncü yılını kutladığımız bu günlerde en büyük kazanımların neler olduğu soruldu. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında sadece Türkiye'de değil dünyada da büyük değişimlerin olduğu, Türkiye'nin de bu değişimlere kayıtsız kalmadığı belirtildi. Ardından Türk demokrasisi bağlamında toplumun sekülerleşmesine değinilerek, sekülerleşmenin de bir bağlamda yaşanılması gereken bir süreç olduğunun altı çizildi. Röportajın devamında, son yirmi yıllık muhafazakâr iktidar ve onun sekülerleşme ile ilgili rolü tartışılmıştır. Dindar kalarak sekülerleşmenin imkânının da tartışıldığı röportaj gelecekte ne tür sorunlarla yüzleşilebileceğinin belirtilmesi ile son buluyor.

Anahtar Kavramlar: Etyen Mahçupyan, Cumhuriyetin 100. Yılı, Türkiye, Osmanlı, Eğitim, Tarih.

Abstract

On the 100th anniversary of the Turkish Republic, we discuss with Etyen Mahçupyan the historical development process of Turkish modernisation, its socio-cultural contexts, its reflections on the present and its future perspective. This discussion takes place within the framework of the values of the Turkish modernisation experience in the 21st century as seen from the world, youth values and science and culture. In the interview, sociological analyses were made about the centenary of the Republic. In the first question of the interview, it was asked what are the greatest achievements in these days when we celebrate the centenary of the Republic. It was stated that there were great changes not only in Turkey but also in the world during the foundation years of the Republic and that Turkey did not remain indifferent to these changes. Then, the secularisation of society in the context of Turkish democracy was mentioned and it was underlined that secularisation is a process that must be experienced in a context. In the rest of the interview, the conservative government of the last twenty years and its role in secularisation were discussed. The interview, in which the possibility of secularisation while remaining religious was also discussed, concluded with a discussion of what kind of problems might be faced in the future.

Keywords: Etyen Mahçupyan, 100th Year of the Republic, Turkey, Ottoman Empire, History.

Röportaj

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Öncelikle Cumhuriyetimizin 100. Yılı için hazırlamış olduğumuz bu sayımız için bizimle röportaj yapmayı kabul ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Müsaadenizle konuşmamıza şöyle başlamak istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. Yılındayız. Ve bu durum sembolik açıdan son derece önemli bir tarihsel durumu işaret ediyor. Siz Cumhuriyetimizin 100. yılını nasıl değerlendirebilirsiniz? Sizin son günlerde gündeme aldığınız yeni ittifakçılık kapsamında Cumhuriyetin 100. Yılı bize ne ifade ediyor?

Etyen MAHÇUPYAN: Tarih ve hayat bir akış içinde dolayısıyla sürekli olarak çevremiz bir değişim içinde. Özellikle bilmemiz gereken bir husus bulunmaktadır: cumhuriyetin kurulması öncesi ve sonrasında dünyada ve Türkiye'de büyük dönüşümler var. Bu dönüşümlere bireylerin, toplumların ve devletlerin adaptasyon meselesi var. Osmanlı İmparatorluğu bu adaptasyon konusunda çok da başarılı olamadı, gündelik yaşamda da meydana gelen değişimler konusunda da başarılı olamadı. Bu dönüşümlere ayak uyduramamasına rağmen uzunca bir dönem yıkılmadan ayakta kaldı, buna da bir başarı denebilir ama giderek bu şekilde varlığını devam ettiremeyeceği belli oldu. Şimdi, bir noktada bir şeyi yeniden kurmak, yeniden ayağa kaldırmak ve yeniden ona kimlik kazandırmak Türk özgüveninin bir örneğidir. Kemalizm düşüncesi bana bu fonksiyonu ifa ettiğini düşünüyorum. Bu ana fonksiyon aslında bütün canlılar için yani hayatta kalma meselesi; sen olarak hayatta kalma, sen olarak hayata tutunabilmek, bunu cumhuriyet başardı.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Cumhuriyetin "*sen olarak hayatta kalma, sen olarak hayata tutunabilmeyi*" sağladığını ifade ettiniz. Bunu bir tarafa koyduğumuz zaman bu başarının içinde ne tür hayaller vardı ve bunların ne kadarı başarılı oldu?

Etyen MAHÇUPYAN: Baktığımız zaman ben bir tanesini gördüm. Yanlış bulduğu ve değiştirmek istediği şeyler bunlar. Esas olarak daha geleneksel dini yaklaşımların giderek azalması. İnsanların giderek cemaatsal yapılardan kopması. İnsanların bireyselleşmesi ve sekülerleşmesi. Dolayısıyla bütün bunlar bir tür dönüşüm beklentisidirler. Bence bunlar bir yere kadar da çok başarılı olmuştur. Ama o bir yerin de bir sınırı bulunmaktadır. Biraz hayatın akışı sekülerleşmeye doğru gitti. Dünya da oraya doğru yöneldi. Dolayısıyla Türkiye dünyanın sekülerleşmeye doğru evrildiği bir zaman diliminde kendi haline kalamazdı. İyi olarak hayal ettiği şeyleri

başarabilme yani Türkiye'yi modernleştirme Türkiye'yi Batılı, çağdaş düzeye erişirme konusunda da yeterli gelişme gösterilemedi. Gündelik hayatın görüntüleri içerisinde bir modernleşme tecrübesi yaşamış olduk. Modernleşme bizim kamusal hayatımıza inemedi. Bizim yönetim tarzımıza inemedi. Aile hayatımıza bile az etki etti orada da yarım yamalak bir durum var. Bunların dışında, zamanın talep ettiği, rasyonelleşme; bir tür merkezi aklın daha tutarlı, daha bütünlükçü, daha kapsayıcı olması meselesi vardı. Rasyonelleşme diğerlerine göre bence biraz daha başarılı oldu Kemalizm ve Cumhuriyet, yani sonuçta Osmanlı'da zaten vardı ama bir bürokratik yapı yok, şu anda tamamen kâğıt üzerinde baktığımız zaman modern bir ülkedeyiz ama bunu yazmak mümkün değil. Bunun getirdiği her şeyde gene kâğıt üzerinde. Bunların mevcut olması batıdaki gibi çalıştığını göstermiyor. Buradan yola çıkarak sonuçta tam olarak hedefine ulaşmadığını diyebiliriz. Ama bu üç meselede de bir gayret sarf edildi. Bu gayretin sonuçları ile kendi koyduğu tasarrufa ulaşma anlamında, gene kendi koyduğu hedeflere ulaşmada belirli bir yol alındı ama hiçbiri Kemalizm'in ya da cumhuriyetin en başta varsaydığı noktaya da tamamen varamadı. O yüzden, ille de çok başarılı veya başarısız demek çok mümkün değil. O dönem yaşanan bütün değişimler, dönüşümler tarihin belirli bir döneminde, biraz da zorunlulukların getirdiği bir tercihtir. O tercih kötü kullanılmadı diyebilirim ama dediğim gibi sonuçları bugün bizi tatmin eden sonuçlar değil.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Çok önemli bir noktaya daha değindiniz aslında: Sekülerleşme. Bu da kuruluş yıllarından beri üzerinde çok konuştuğumuz konulardan biridir. Aslında cumhuriyetin de yapmak istediği konulardan biri toplumun daha seküler bir çizgiye gelmesini sağlamaktı. Bana göre biraz da ironik olarak, 20 yıllık bir muhafazakâr iktidar toplumun en fazla sekülerleştiği dönemlerden birisi olmuştur. Sizin ifadelerinizden şunu çıkarıyorum, Türkiye istemese de sekülerleşme olacak, insanlar istemese de bu bir doğal süreçtir. Peki, burada size şunu sormak istiyorum, muhafazakâr bir iktidar toplumun sekülerleşmesinde nasıl bir rol oynuyor veya oynayacak?

Etyen MAHÇUPYAN: Muhafazakâr iktidar çok uzun dönem belirli sekülerleşme altında ezildi. Yani Kemalizm'in belki de anlayamadığım olumlu olarak gördü ama beceremedi. Geçmişle mukayese ettiğimiz zamanda bir tür gerileme bile olarak sekülerleşme anlayışı vardı. İşte bu bunun diyoruz aslında ayırmak için diyoruz. Çok yönlü bir olay sekülerleşme, ille dinle bağlantılı bir olay olarak algılanmaması lazım. Öyle başladı tarihte ama bugünkü dünyamıza baktığımız zaman herhangi bir kalıba bağlantısı var ise oradan uzaklaşma, oradan özgürleşme,

dolayısıyla zihnin açılımı diyebileceğimiz bir şey sekülerleşme. Her ideoloji bir miktar dinseldir. Bundan dolayı dinlerden sekülerleşme olmuyor. Türkiye’de bir sekülerleşme var. Bu durumunda engellenmesi çok zor, özellikle son 20-30 yılda belki 40 yılda daha fazla oldu, niçin, çünkü küresel bir dünya, web, teknoloji herkesi ezip geçen bir monolitik yapı yani cep telefonlarından başlayıp şu anda kullanılan cihazlarında teknolojik tasavvuru dünya ile şimdi bunu durdurmanız mümkün değil. İster istemez bir tür bireyselleşme üretiyor. Niçin bireyselleşme üretiyor çünkü bu insanların cemaatlerin küreselleşme ve teknolojik açılım tek tek her insan kendi dışında hiç tanımadığı görmediği insanlarla ilişki içinde. O zaman kaçınılmaz bir bireyselleşme yaşıyoruz. Bu bireyselleşme de kaçınılmaz bir şekilde bir sekülerleşme. Böyle baktığımız zaman, şimdi muhafazakâr kültüre sahip iktidarların da bu sekülerleşmeden pay aldığını düşünmemiz lazım. Hatta bu sekülerleşmeye karşı çıkışlarını anlayışla karşılamamız lazım yani onu anlamamız lazım. Sekülerleşme daha önceki laikliğin tersi bir anlam. Toplumları belirli bir şekilde bakmaya zorluyordu. Buradan hareketle bir yaşam tarzı da diyebiliriz. Şu andaki sekülerleşme olarak dediğimiz şey ise öncekinden farklı olarak, bireyselleşme ile beraber gelişen bir süreçtir. Dolayısıyla küreselleşmenin parçası olarak hayatımıza giren sekülerleşme sizi daha önce tecrübe edilmiş olan laiklik baskısından azat ediyor, onun dışına çıkartıyor. Bu size kendi dünyanızı kendinizin kurma şansını veriyor. Muhafazakârlar için kendi dünyanızı kendiniz kurmaya yetkili olduğunuz zaman, kendi dindarlığınızı da yeniden inşa edebiliyorsunuz.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Dolayısıyla muhafazakarların sekülerleşmeyi pratik bir unsur olarak yaşamlarına aldıklarını söyleyebiliriz. Yani, muhafazakar düşünce sekülerleşmenin kendileri için daha fazla alan açtığını gördükleri/deneyimledikleri için sekülerleşmeyi düşünsel olarak sorun ediyormuş gibi görünseler de yaşam pratikleri bunun tersini gösteriyor. Sekülerleşmenin bütün nimetlerini, birazcık utangaç bir tavırla da olsa, almaktan imtina etmiyorlar.

Etyen MAHÇUPYAN: Yani, dindar kalarak sekülerleşme şansı veriyor bu bize. Dinden uzaklaşıyoruz, ama dini yeniden tanımlamanın imkânlarını yaratıyorlar. O zaman muhafazakâr iktidar bakıyor, kendi tabanı bir değişim içinde, bu tabanı kaybetmek istemiyor. Dolayısıyla tabanındaki değişimi de entegre edecek şekilde yeni ve dinamik bir ideoloji kurması gerekiyor. Bu kaçınılmaz bir şekilde doğal seküler din anlayışı oluyor. Ama öte yandan, muhafazakâr iktidar kendi kimliğini koruyor. Niçin, çünkü Kemalizm’in laikliğine hala karşı. Yani kendisini hala laikliğin

karşısında tanımlayabilir ama aynı zamanda da tabanındaki yeni sekülerleşmeyi biliyor. O yüzden, belki öncesinde görmüyorlar bunu, ama özellikle Ak Parti'nin kuruluşundaki tartışmalara bakarsak, oradaki yeni hareket tartışmalarında bunu görebiliriz. Çünkü 90'ların başından itibaren Türkiye'de muhafazakâr camiada bir yeniden kültürleşme var. Yeniden tartışmalar var. Bir yeni entelektüel muhafazakâr kültür doğdu. Şimdi o kültür de geride kaldı. Çünkü siyaset o kültürü bir noktadan sonra terk etti. Yani Ak Parti için ironik bir şey daha söyleyeyim. Ak Parti iktidara gelmeseydi, bugün muhafazakâr kültür daha çiçek gibi açılmamış olacaktı bence. Entelektüel açıdan Ak Parti'nin iktidara gelmesi onların başını döndürdü. Çünkü artık bizde gider yapmamız lazım dediler, hesap edemedikleri şeylere de onay vermek zorunda kaldılar. Kültürel bir ajan olmaktan çıkıp hükümet ajanı haline geldiler. Mesela çok basit bir örnek verelim; SETA'nın tomurcuklanmasını düşünelim ve sonra SETA'nın şu andaki haline bakalım ümit vadeden gençleri bugün, şu anda, Ak Parti ve MHP Koalisyonunun yapı taşları haline dönüştürdüler.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Ya da artık entelektüel değiller, merkezi otoritenin yanında yeni iktidar seçkinleri olarak varlar. Yeni muktedir sınıfı oluşturuyorlar. Özellikle Ankara'da düşünen, üreten, sorgulayan bir kitle vardı ve bunlar artık bugün yoklar, arkadan yenileri de gelmiyor, yenilerin gelebileceği bir entelektüel alan da yok. Milliyetçi muhafazakâr akademisyenlerden ise kimse bir şey beklemez durumda. Hepsi bürokrasinin içerisinde yeni iktidar söylemleri üretimi ile meşguller. İktidar söylemi üretmek yorucu bir şey ve yoruluyorlar.

Etyen MAHÇUPYAN: Aslında bunu bende yaşayan ve görenlerdendim, bu yorumlarınıza katılıyorum. O anlamda şöyle oldu, gelinen noktada muhafazakârlık kendisini nasıl ifade edecek diye bir sorunla karşılaştı. Kendilerine bu soruyu soran insanlar var. İnsanlar acı çekmek ve özgürlükten uzak olmak istemezler ama en büyük eser acı çeken insanlar tarafından yazılır hep. Ve özgürlüğünü yarım yamalak yaşayabilen insanlar tarafından yeni şeyler dile getirilir. Yani biz, baskı altında kaldıkça daha derinleşir, daha kültür alanlarına kayar ve entelektüelleşiriz. Türkiye'nin buna ihtiyacı vardı. Aslında Kemalizm bunu durdurmuştur. Yani mukayese yaparsak, 1910 yıllarında dergiler, gazeteler, tartışmalar çok kaliteliydi. Bunun kalitesini 100 yıl sonrasına doğru gelirsek şimdi bir gerileme var. Yani sadece muhafazakârlar da değil, tümüyle bir entelektüel gerileme yaşıyoruz. Aslında Türkiye'de bu gerilemeler ne pahasına oldu dersiniz, bende bunları siyasi kavga pahasına ve kimliksel ayrışma pahasına olduğunu söyleyebilirim. O zaman muhafazakârlar şöyle bir noktaya geldiler, yani elimizdeki güç, güçten vazgeç.

Entelektüel olacak halimiz yok yani, bu elimizdeki gücü tabiki de kullanacağız, bunun bedelini de ödeyeceğiz. Bu çatışma çözülmediği için, Türkiye’de tam olarak var olduğu için, derine, taaa damarlara indiğimizde dindar hikâyesi devam ettiği için biz yönetmelik iktidardan vazgeçersek ötekiler gelecek ise eğer o zaman hakikaten yani çok anlamı kalmıyor. Kültürel entelektüel ile bakım falan ama ne oldu bütün bu kavga bence. Türkiye’deki kesimde entelektüelin açısından çok büyük bir zarar görmesine neden oldu ve şimdiki biraz böyle vasat çizgisine doğru geldik. Bunda şimdi Kemalizm’in altını çizmemiz gerekir. Yani bu sadece AK Parti’nin yaptığı bir kolaylık değildir.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Peki, ben bir daha başa dönmek istiyorum. Özetle bu günlerde, yeni ittihatçılık konusunda çok güzel değerlendirmeleriniz var. Yeni ittihatçılık, Cumhuriyetin 100. Yılı'nın yeni ideolojisi veya geleceği kapsayacak bir şey mi yoksa gene bu konjonktürel mi sizce? Kısa dönemde entelektüel veya kültürel kodları oluşturulmamış zaten şöyle manifesto ya da bir kitle hareketi ya da sadece pragmatist bir seçenekler yumağı mı?

Etyen MAHÇUPYAN: Şöyle söyleyeyim biz şimdi geleceğe bakıyoruz ve geleceği bilmiyoruz, gelecek her türlü tecelli edebilir.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Şu soruyu soralım hangi durumda yeni iddia açılıp Türkiye’de artık kalıcı bir ana damar haline dönüşebilir?

Etyen MAHÇUPYAN: Bunun üç koşulu var bence. Bir tanesi dünya buna müsaade ediyorsa. Yani dünyaya adaptasyon meselemiz izin verebiliyorsa. İttihatçı olmamıza rağmen ya da ittihatçı olduğumuz için adaptasyon. Yani dünya öyle bir yere doğru giderse o zaman bu da ayakta kalabilir. İkinci mesele toplumun zihniyeti buna uygun mu? En uygunsa aslında burada bir avantaj var o zaman devam edebilir.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Yönetenler bir biçimde başarılı olmaya devam edebilirler mi?

Etyen MAHÇUPYAN: Ak Parti iktidarı bunu riske etti çünkü ekonomideki aslında kendi siyasi hegemonyayı biraz baltalamasına neden oldu. Şu anda çok açık bir şey, yani, eğer ekonomiyi mantıklı yürütselerdi, Rusya’da Putin’in yaptığı gibi, Putin bizden daha az otoriter değil tabi ki, daha çok ama orada ekonomi yönetimi son derece küresel rasyonalizme uygun, Türkiye’de öyle yapsaydı bence iddia açıklığının şansı daha da fazla olacaktı hala da olabilir. Sonuç, dünyaya adaptasyon devam

edebildiği sürece ki orada da büyük bir şans var çünkü artık tek kutuplu bir dünyada değiliz. Rusya var, Hindistan var, falan filan bunlar böyle inişli çıkışlı ülkeler olmalarına rağmen bunların da tek tek, uzun vadelerinin öngörülemeyen olmasına rağmen ama en azından önümüzdeki kabul edebileceği bir yönetim olabileceğini düşünüyorum. Toplumun da zihniyet olarak buna çok yatkın olduğunu son dönemde ekonomideki bu dönüşümle beraber, işte Mehmet ŞİMŞEK'in gelmesi, şimdi yeniden rasyonelleşme arayışları, hatta Avrupa birliği üyeliğinin yeniden imkânlarının açılması falan gibi talepler bir meşrutiyet aradığını gösteriyor. Meşrutiyet zemini bulma ihtimali çok yüksek. Bu üç faktöre dördüncü bir faktörü şimdi ekleyebiliriz, Muhalefet ne yapıyor? Muhalefet bir alternatif mi? Muhalefet bir alternatif ise şimdi bu iddia açısından kalıcı olmayabileceğini hayal edebiliriz. Muhalefetin kendisi alternatif değilse muhalefet de eninde sonunda Kemalizm ve ittihatçılık arasında sıkışmış ise ve Kemalizm zaten bir çare değilse o zaman bu iktidarın iddiasına kim karşı çıkabilir ki?

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Biz bütün toplum olarak dua ettiğimiz şey şu: İnşallah rasyonel bir ittihatçılık olur yani.

Etyen MAHÇUPYAN: Çok doğru söylüyorsun şu anda oraya doğru gidiyoruz diye düşünüyorum ben. İttihatçılık açısından tam olarak geçmişte tanımlanmamış ama güçlü bir damar olduğunu düşünüyorum. Çünkü esas olarak Türkiye'deki toplumsal hafızaya hitap eden bir benlik tasavvuru. Bu toplumsal hafızayı bir an için hatırlayalım. 1700'lü yıllardan itibaren hiçbir savaşı kazanamamış olan imparatorluk ve imparatorlukların ayakta kalma ihtimali olmayan bir modern dünya. Dışımızda sanayi devrimi ve arkasından gelen bir sürü değişim. Bütün bunlara karşı yarım yamalak, istemeyerek, küçük adaptasyonlar yapmaya çalışmış hiçbirini becerememiş. Bütün bunlara rağmen İmparatorluk bakiyesi niye ayakta kaldı, çok açık; çok büyük olduğu için ayakta kaldı.

Bankalar niye batmıyor çünkü onu dünya kurtarıyor. Büyük banka batmasın diye Osmanlı İmparatorluğu da yaşatıldı. Batılı ülkeler tarafında yaşatıldı. Osmanlı İmparatorluğu o kadar büyük ve o kadar kaotik bir yapıdır ki kim kimin elinde kalacak, sonrasında nasıl bir olay çıkacak bilemiyorlar. O yüzden 1. Dünya Savaşı'ndan sonra ancak onunla birlikte bu olay yaşandı ve daha küçük bir ülke de batı dünyası olarak razı geldi. Çok daha önceden şunu da gene unutmayım 19. yy.dan itibaren önce İtalyanlar sonra Fransızlar ve İngilizler Kemalist orduya silah verdi, hibe ettiler. Yani Yunanlıları yalnız bıraktılar. Çünkü artık ondan sonra şunu gördüler, burada dünya ile uyumlu bir yeni ülke var. Ama kendi içini kontrol

edebilen bir ülkeye ihtiyaç var, tabii ki onlar istedi diye oldu değil sonuçta bu savaş Kurtuluş Savaşı kaybedilebilir de başka şeyler de olabilir ama bunlar bir denk gelme meselesi ve oradan itibaren de Türkiye yeniden ayağa kalktı ama bütün hafıza silinmedi ve duygusu var ve hak ettiğini alamamış olma, hakkı da yenmiş olma ezilmiş olma, diz çökmüş olma, kendini ispat edememiş olma duygusu var. Ne kadar da Avrupalı olmak istesek bile olamıyoruz. Avrupalı olmak yani için futbol maçında taraftarlar “Avrupa duy sesimizi” diye bağırıyordu. Yıllarca bağırıyor insanlar neden çünkü saygı istiyoruz. Batılılar da o yüzden mesela Tayyip Erdoğan “one minute” dediği zaman hoşumuza gitti. Çünkü hooop dedik, ya dur bakalım dedik. Yani bizde buradayız, biz evimizdeyiz. O yüzden yıllarca gazeteciler Tayyip Erdoğan nasıl oturuyor diye fotoğraflarını çektiler. Yani özgüvenli oturma. Toplumun hoşuna gitti. Şimdi bu benlik duygusu yani bir tür batı karşıtlığı ve ezilmiş, izole edilmesi, telafi edilmesi hali bence iddia açısından duygusal. Oysa Kemalizm ne yaptı? Onu atlamayalım, Kemalizm, batının bir düşman olmadığını, sonuçta modernleşme, çağdaşlaşma, batılılaşma zorunda olduğumuzu, yani onlara benzemek durumunda olduğumuzu söyledi. Biz kendimiz onlara benzemiyoruz onlardan ayırıyoruz. Onlara benzeyerek kendimiz olabilir miyiz diye arar ama bu boşuna arayış oldu. Aynı zamanda bu ezikliği de Kurtuluş Savaşı üzerinden giderek izole etmek istedi. İşte ne yaptı bütün bir Osmanlı'nın 300 yılını taşıyamayacağı için Orta Asya'ya gitti. Kökleri başka yerde aradı. İşte güneş devlet teorisi, güneş dil teorisi yok şu yok bu falan diyor. Bir sürü şey bunların hepsi tarihi yeniden yazma ihtiyacı. Toplumun bir eksikliği var. Şimdi dönüp baktığımız zaman 100 sene sonrasında görüyoruz ki o eziklik yenilmiş değil.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Toplum bir şekilde o ittihatçı duyguya muhtaç. İttihatçı duyguyu arıyor, o yüzden de bu iddia açısından çok avantajlı olduğunu düşünüyorum. Eğer yarış varsa bir ideolojiler kapışması olacaksa tabii ki favori ittihatçılık olacaktır.

Etyen MAHÇUPYAN: Eyvallah, ama şu da var şunu da atlamayalım. İttihatçılık, çok böyle mikro tarihçilik yaparsak en azından dördtür farklılaşıyor. Kendi içinde 1912 Balkan Savaşı sonrasında yine farklılaşıyor. Süryanilerin, Ermenilerin, Rumların gönderilmesinin hemen arifesinde özgürleşmeyi vesaire iyi de bulmanız mümkün. Karmaşık bir olay ve tarih bizi nereye doğru götürecektir ne olacak. Bunu göreceğiz.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Çok teşekkür ediyorum. Çok soru hazırlamama rağmen hepsini ustalıkla cevapladınız. Sizden yeni yeni şeyler öğrendim ve ufukum açıldı. Süremiz dolmak üzere sve on soruyla nihayete erdirmek istiyorum. Sizleri de çok yordum, çok teşekkür ediyorum. Bir yüzüncü yıl mesajı vermek isteseniz bu ne olurdu?

Etyen MAHÇUPYAN: Cumhuriyetin yüzüncü yılı ya da gelecek bağlamında tarih bizim, tarih iyisiyle, kötüsüyle bizim. Aslında niye böyle oldu, nasıl böyle oldu diye bakarız ama bakmamamız lazım. Anlamaya çalışmamız lazım. Ama buraya değer yargılarıyla yaklaşmanın bir anlamı kimi objektif olarak geleceğe dönüp tekrar geçmişe baktığımız zaman şunu görüyoruz. Kurucular iyisiyle kötüsüyle o günün anlayışıyla bir şey yapmaya çalıştı. Her alanda yapıldı. Hemen hemen yarım yamalak yaptılar ama hangisi tam olarak yapılabilirdi. Başka neler yapılabilirdi bilmiyoruz. Belki de zaten başa bir şey de yapılamazdı. Şu anda burada çıkaracağımız ders şu olabilir: Yeniden Kemalizm ile gidilecek bir yol bulunmuyor. Bunu görmemiz lazım. Kemalizm'in ürettiği 100 yılı redderek de gidilecek yer yok. O yüzyılı heybeye atacağız, yani o da bizim yüz yılımız, yüzyıllarımızdan biri olarak sırtımızdaki o küfede yerini alacak. Onunda perspektifi içinde baktığımız zaman şimdi yeniden şu soruyu sormak durumunda kalıyoruz. Nasıl bir ülke olmak istiyoruz, nasıl insanlar olmak istiyoruz? Nasıl yaşamak istiyoruz? Bu kadar basit ve bu soruya cevap verirken geçmişte yaşamış hiç kimsenin hiçbir ağırlığı olamaz. Bu kim olursa olsun. İster Laik bir lider ister dinsel bir lider ister milliyetçi bir lider. Bugün artık, bugünü yaşayanlar geleceğe bakarak bir karar verecekler.

Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR: Bize zaman ayırarak, bu çok kıymetli söyleşiyi yaptığınız için Demokrasi Platformu Dergisi adına çok teşekkür ediyorum.